

Rapport

**BRUKNINGSAVGIFT, NIVÅ OCH
KONSTRUKTION AV VA-TAXA I
ENKÖPINGS KOMMUN**

Slutrapport

2026-02-06

Uppdrag: 347023 VA-taxa Enköping
Titel på rapport: Brukningsavgift, Nivå och konstruktion av VA-taxa i Enköpings kommun
Status: Slutrapport
Datum: 2026-02-06

Medverkande

Beställare: Enköpings kommun
Kontaktperson: Marika Hansson
Konsult: Jenny Singman Nyblom
Uppdragsansvarig: Malin Ljungdahl
Kvalitetsgranskare: Alexander Eriksson

Innehållsförteckning

1 Inledning	4
2 Kommunens ansvar för Allmänna Vattentjänster	4
3 Underlag	5
4 Nuläge	6
4.1 Brukningsavgifter i Enköping	7
5 Förslag till nya avgifter	9
5.1 Kostnadsfördelning	10
5.2 Nytt i kundregistret	12
5.3 Avgiftsförslag	13
5.4 Resultat	13
5.5 Konsekvenser	15
6 Sammanfattning	16

1 Inledning

VA-verksamheten i Enköping vill uppdatera sin VA-taxa och gå över till Svenskt Vattens normalförslag P120. För brukningsavgifterna innebär detta att i stället för mätarkapacitet ska alla abonnenter debiteras efter byggnadernas yta.

Eftersom nuvarande kundregister inte har information om antalet bostadsenheter har det gjorts en inventering av antalet bostadsenheter som bör debiteras.

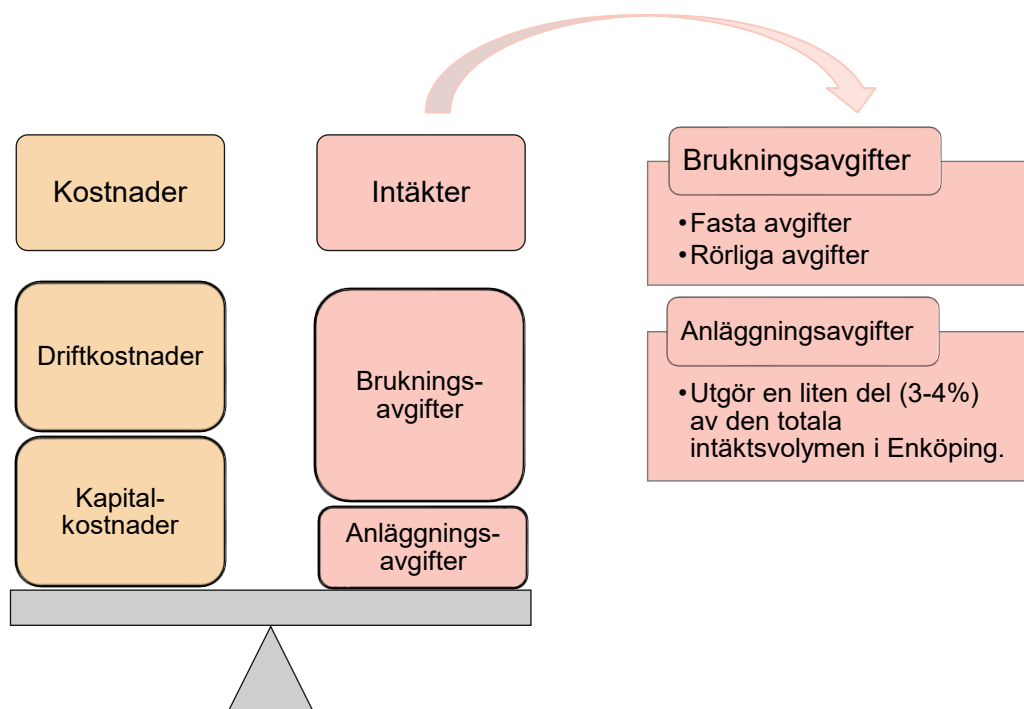
I uppdraget ingår också att ändra konstruktionen för anläggningsavgifterna för att följa Svenskt Vattens normalförslag P120. Vad gäller anläggningsavgifterna är skillnaden mellan nuvarande konstruktion och P120 liten. Denna del av konstruktionsförändringen hanteras i separat PM.

Detta PM beskriver projektet och ger ett intäktsneutralt förslag på avgifter enligt ny konstruktion som ger samma intäkter som 2026 års VA-taxa över kundunderlaget. Innan beslut fattas behöver avgifterna räknas upp så att de motsvarar intäktss behovet för 2027.

2 Kommunens ansvar för Allmänna Vattentjänster

Kommunen ansvarar för att tillhandahålla allmänna vattentjänster, vilket inkluderar leverans av dricksvatten samt hantering av spillvatten och dagvatten. Kommunfullmäktige beslutar, i enlighet med §6 i Lagen om allmänna vattentjänster, vilka delar av kommunen som ska omfattas av den allmänna försörjningen (verksamhetsområden). VA-huvudmannen har ansvaret för dessa tjänster, och finansieringen sker genom VA-avgifter. Minst beräkningsgrunden för VA-avgifterna ska fastställas i en taxa som beslutas av kommunfullmäktige.

VA-taxan består av avgifter uppdelade i periodiska avgifter (brukningsavgifter) och engångsavgifter (anläggningsavgifter). Det totala avgiftsuttaget får inte överstiga de kostnader som är nödvändiga för att ordna och driva VA-anläggningen, och fördelningen av avgiftsuttaget ska ske utifrån vad som är skäligt och rättvist. Något förenklat kan detta illustreras i Figur 1.

Figur 1. Illustration över hur VA-ekonomi kan beskrivas.

Detta PM redogör för brukningsavgifter. Brukningsavgiften är en återkommande avgift som täcker kostnader för drift och underhåll, kapitalkostnader för genomförda investeringar samt utgifter för VA-utbyggnad som inte finansieras genom anläggningsavgiften. Anläggningsavgiften är en engångsavgift som tas ut när en fastighet ansluts till det kommunala VA-nätet.

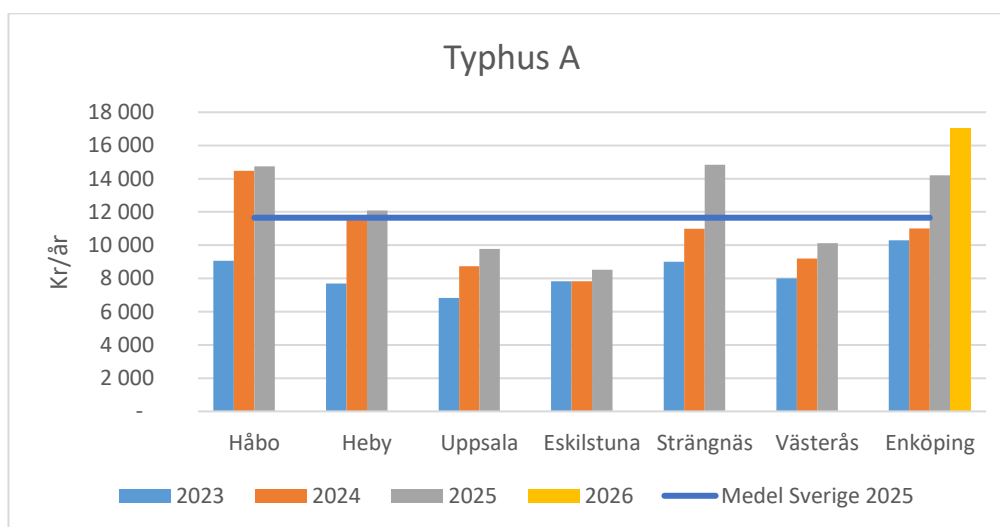
3 Underlag

Den här rapporten bygger på underlag som Enköpings kommun har levererat. Underlaget består av:

- Fakturerat per taxekod 2024
- Taxekodlista med priser
- Utdrag från EDP Future på samtliga kunder
- Budget 2025
- Ytor fördelade på markanvändning där dagvattentjänster finns
- Till bostadsenhetsinventering
 - Kommunens lägenhetsregister
 - Svar från kunder
 - Taxeringskoder

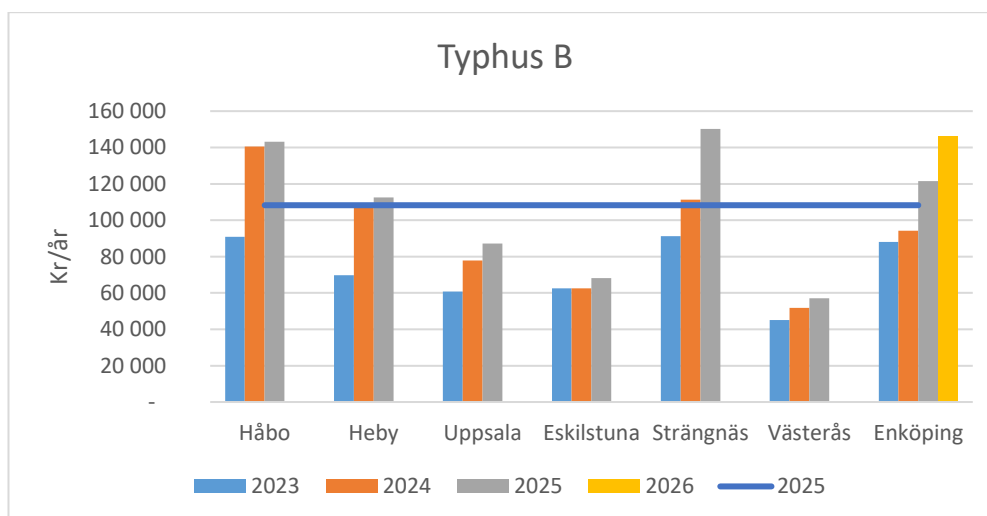
4 Nuläge

Avgiftsnivåerna för vatten och avlopp skiljer sig avsevärt mellan Sveriges kommuner. Nedan redovisas Enköping kommuns brukningsavgifter för de tre senaste åren i jämförelse med ett urval av närliggande kommuner. I figur 2 och 3 redovisas även genomsnittliga avgiftsnivåer för landets kommuner. Uppgifterna baseras på statistik från Svenskt Vattens databas VASS. För brukningsavgifterna 2025 varierade i Sverige avgiften inklusive moms för Typhus A från 4 776 kr till 25 191 kr, med ett medelvärde på 11 665 kr (median 11 699 kr).

Figur 2. Brukningsavgifter för Typhus A utifrån Statistik från Svenskt Vattens VASS.

Tittar vi på samma jämförelse för Typhus B varierar avgiften i Sverige från 46 655 kr till 210 749 kr, med ett medel på 108 244 tkr (median 106 531 kr).

Figur 3. Brukningsavgifter för Typhus B utifrån Statistik från Svenskt Vattens VASS.

4.1 Brukningsavgifter i Enköping

I dagsläget utgörs VA-taxan i Enköping kommun av styrdokumentet Taxa/avgift för Vatten och avlopp med ärendenummer TF2024/446. VA-taxan består av en författningstext med tillhörande belopp.

Enköpings nuvarande VA-taxa baseras textmässigt på Svenskt Vattens publikationen P96, som togs fram i samband med att lagen om allmänna vattentjänster (vattentjänstlagen) trädde i kraft 2007. Dock har Enköping en kapacitetsbaserad brukningsavgift. Brukningsavgifterna består av fasta avgifter som baseras på mätarkapacitet (Fast avgift per mätaruppsättning) samt en dagvattenavgift baserad på tomtstorlek. (schabloniserad för villor).

Den rörliga delen av brukningsavgiften utgörs av en kubikmeteravgift som baseras på förbrukad mängd vatten och spillvatten. Den fasta avgiften för mätare reduceras med 40% om en kund bara har vatten eller spillvatten.

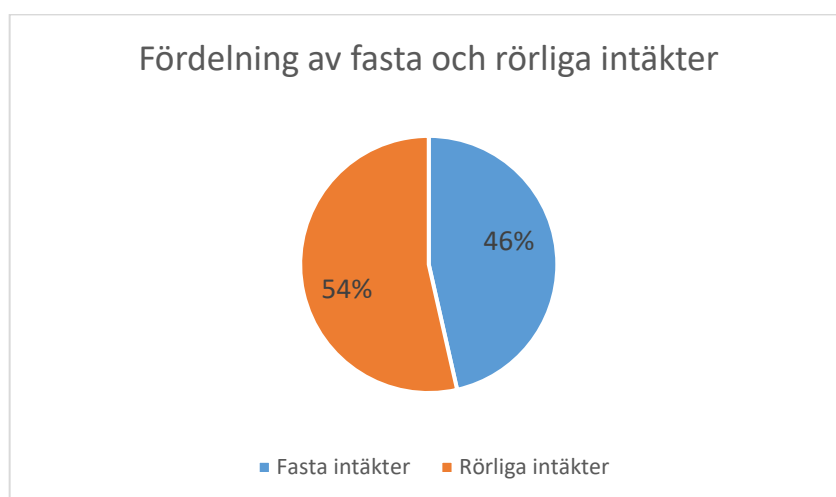
Avgifterna för bebyggd fastighet i Enköping kommun 2025 framgår av tabell 1, i VA-taxan §14.

Tabell 1. Brukningsavgifter i Enköping kommun 2026.

Avgifter 2026				
	exkl moms	ink moms	Vatten	Spillvatten
Fast avgift villor	6 020,80	7 526,00		
1xQn2,5	7 789,60	9 737,00		
2xQn2,5	29 222,40	36 528,00		
3xQn2,5	58 439,20	73 049,00		
4xQn2,5	87 661,60	109 577,00		
1xQn6	38 960,00	48 700,00		
2xQn6	107 140,00	133 925,00		
3xQn6	194 802,40	243 503,00		
4xQn6	272 724,00	340 905,00		
1xQn10	109 795,20	137 244,00		
2xQn10	214 283,20	267 854,00		
3xQn10	370 127,20	462 659,00		
4xQn10	525 970,40	657 463,00		
Rörlig avgift	43,17	53,96	19,89	23,28
Vatten från tankstation	39,36	49,20	39,36	
			Dagvatten fastighet	Dagvatten gata
Dagvatten småhus	1 139,20	1 424,00	707,20	432,00
Dagvatten per m2	1,38	1,73	0,86	0,52
APH	3,66	4,57		3,66

VA-verksamhetens kostnader är till största delen fasta och påverkas inte nämnvärt av vattenförbrukningen. Generellt omfattar kostnaderna investeringar, underhåll av ledningsnät och anläggningar samt administration. Eftersom dessa kostnader är konstanta oavsett förbrukning, är det viktigt att även intäkterna är stabila och inte varierar för mycket med vattenanvändningen.

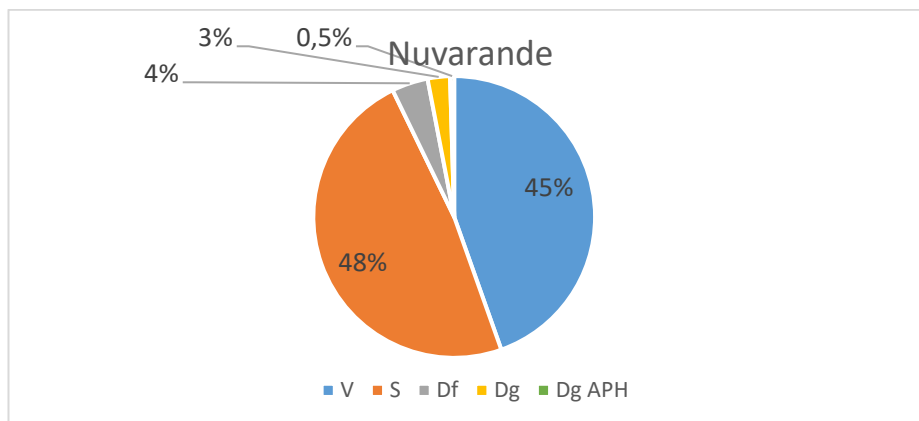
Idag har Enköpings kommun en intäktsfördelning där 46% av den totala intäktsvolymen utgörs av intäkter från fasta avgifter, se figur 6. Det är en fördelning som med fördel kan justeras något i det nya förslaget för att öka andelen fasta avgifter.

Figur 4. Fördelning av fasta och rörliga avgifter.

Enligt vattentjänstlagen ska kostnaderna för vattentjänster fördelas utifrån den nytta som respektive fastighet har av tjänsterna. En fastighet som är ansluten till både dricksvatten och spillvatten debiteras för båda tjänsterna, medan en fastighet som enbart är ansluten till dricksvatten endast betalar för denna tjänst.

2024 sålde Enköpings kommun ca 2,3 miljoner m³ vatten och debiterade för ungefär samma volym spillvatten. Nuvarande avgifter ger prognostiserade intäkter för 2026 på 181 miljoner kronor. Simulering av intäkterna över kundunderlaget ger en intäktsfördelning enligt Figur 5.

Figur 5. Fördelning av intäkter från avgifter avseende vatten, spillvatten och dagvatten.

5 Förslag till nya avgifter

En anpassning av Enköpings kommuns befintliga VA-taxa enligt Svenskt Vattens publikation P120 innebär utöver en modernisering av språket dels förändrad nomenklatur, dels en reglering hur samfälligheter och campingplatser ska hanteras. Dessutom ges fastighetstypen Annan fastighet en tydlig definition som främst avser fastigheter där den huvudsakliga verksamheten bedrivs utomhus, såsom obemannade bensinstationer, virkesupplag och återvinningscentraler. Det införs också en kategori för lagerfastighet där antalet bostadsenheter beräknas utifrån att varje påbörjat 250-tal m² motsvarar en Bostadsenhet (jämför med att för bostadsfastighet jämförad fastighet används 150 m²). Vidare införs även "liten bostadsenhet", som i förslaget definieras som högst 30 m² och debiteras 60% av avgiften för en bostadsenhet.

För bruksavgifterna debiteras 80% av grundavgiften för fastigheter som ingår i samfälligheter men har egen mätning och debitering. För samfälligheter där fakturan går till samfällighetsföreningen debiteras varje ingående fastighet 60% av grundavgiften. Extra mätställe debiteras 80% av den fasta avgiften.

För Campingfastigheter föreslås att varje campingstuga och campingplats med egen anslutning till V och S räknas som en bostadsenhet. För övriga campingplatser och campingstugor, utan egen anslutning till V och S, räknas påbörjat 10 uppställningsplatser eller stugor som en bostadsenhet. För övriga byggnader, exempelvis gemensam servicebyggnad och receptionsbyggnad, räknas varje påbörjade 150-tal m² bruttoarea (BTA) enligt svensk standard SS 21054:2020 som en bostadsenhet.

5.1 Kostnadsfördelning

För att säkerställa att kunderna betalar för den eller de vattentjänster de nyttjar behöver en kostnadsfördelning göras. Mycket av konteringen är per vattentjänst, men planering och övergripande har fördelats med schabloner. Det leder till följande kostnadsfördelning:

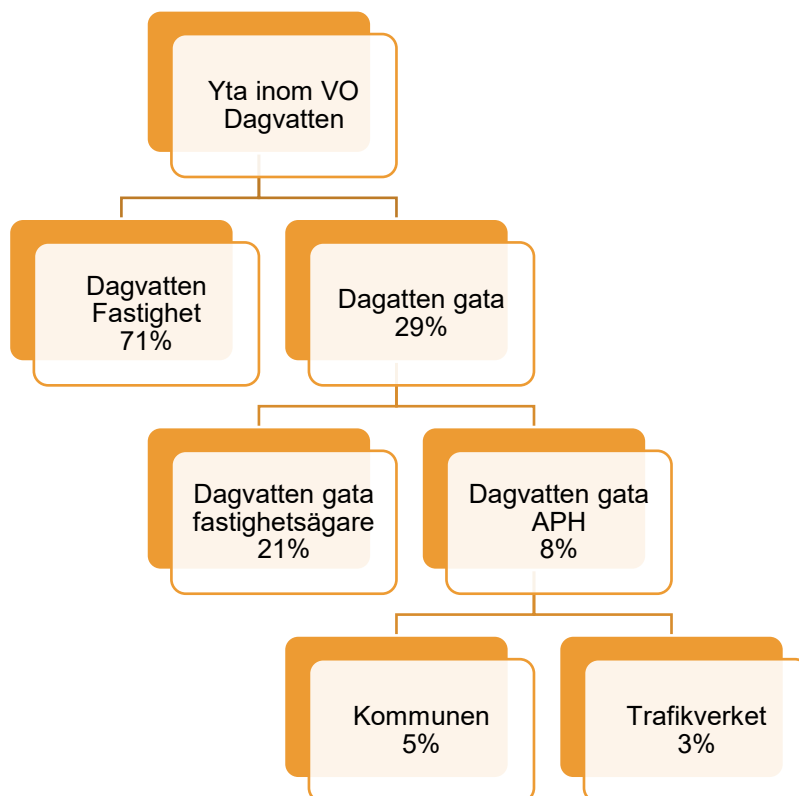
- Vatten: 45%
- Spillvatten: 47%
- Dagvatten: 8%

Kostnaderna för dagvatten behöver fördelas mellan Dagvatten fastighet och Dagvatten gata. Därefter ska kostnaderna för Dagvatten gata delas upp mellan den andel som ska belasta fastighetsägarna och den andel som ska finansieras av allmän platsmarkshållare. Allmän platsmarkshållare ska betala Dagvatten gata för det som överskrider det lokala områdets behov, det vill säga för mark och ytor som nyttjas av allmänheten.

Fastighetsägare med tjänsten Dagvatten gata betalar kostnaderna för de lokala gatorna, parkerna och områdesnära lekplatser. Allmän Platsmarkshållare ska betala för genomfartsleder, vägar mellan områden och t.ex. stadsparken och ortens stora torg.

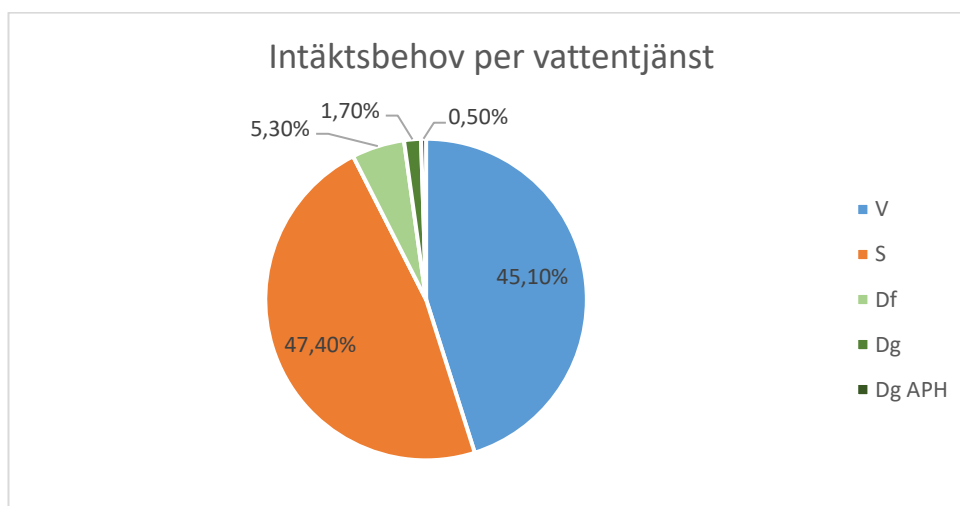
Eftersom allt dagvatten transporteras i samma rör och hanteras i samma anläggningar går det inte ur bokföringen att hitta denna fördelning. Med hjälp av markanvändningslager inom områden där tjänsten dagvatten levereras och avrinningskoefficienter skapar man en fördelning av ytor där stora vägar får större vikt och gröna villaträdgårdar en mindre vikt. Denna fördelning används sedan i fördelningen av den totala kostnaden för dagvatten som uppgår till 9% enligt kostnadsfördelningen.

I Figur 7 redovisas fördelningen av kostnaderna mellan dagvattentjänsterna:

Figur 6. Fördelning av dagvattenkostnaderna mellan Df, Dg och Dg(APH).

Kostnadsfördelningen motsvarar ett intäktsbehov per vattentjänst enligt Figur 7.

Figur 7. Kostnadsfördelning och intäktsbehov per vattentjänst.

5.2 Nytt i kundregistret

Anpassningen till P120 medför förändringar av avgifternas konstruktion eftersom alla fastigheter kommer att betala samma Grundavgift i stället för dagens kapacitetsbaserade Fasta avgift. Det innebär också att fastigheter definierade som Annan fastighet kommer att betala för fastighetens tomtyta. Dagvattenavgiften kommer att debiteras på samma sätt som med nuvarande avgifter. Dvs på tomtstorlek för alla fastigheter som inte är villor och som en fast avgift oavsett tomtstorlek för alla småhusfastigheter.

Bostadsenheter (idag kallat lägenheter) används i nuvarande taxa för anläggningsavgifterna. Att applicera samma parameter på bruksavgifterna kräver en uppdatering av kundregistret eftersom parametern saknas i nuvarande bruksavgifter.

För att ta fram underlag till en ny konstruktion har kundregistret uppdaterats. Till hjälp för denna uppdatering har projektet använt kommunens lägenhetsregister, taxeringskoder och ett utskick till fastighetsägare. Fastigheter definierade som småhus utgör 85% av antalet anslutna fastigheter. De allra flesta av dessa har en Bostadsenhet per fastighet. Efter att påminnelser skickats ut på utskicket till fastighetsägare saknades Bostadsenheter på 222 fastigheter av kundregistrets 6 041 anslutna fastigheter. 20 545 bostadsenheter hade identifierats. Det har gjorts ett antagande om att fastigheterna som saknar kända Bostadsenhet har lika många Bostadsenhet i snitt som övriga fastigheter som inte är villor.

5.3 Avgiftsförslag

Utifrån kundunderlaget, och intäktsbehovet per vattentjänst har avgifter räknats fram som ger 181 Mkr. Inför att VA-taxan ska beslutas behöver avgifterna räknas upp så att intäkterna når behovet från Brukningsavgifterna. Förslag på intäktsneutrala brukningsavgifter redovisas i Tabell 2 nedan.

Tabell 2. Förslag på brukningsavgifter för Enköping som ger 181 Mkr i intäkter.

Ink moms	Totalt	V	S	Df	Dg
Grundavgift	5 400 kr	2 160 kr 40%	3 240 kr 60%		
Kubikmeter	49,70 kr	24,85 kr 50%	24,85 kr 50%		
Bostadsenhet	2 160 kr	1 080 kr 50%	1 080 kr 50%		
TY AF	2,20 kr	1,10 kr 50%	1,10 kr 50%		
Dagvatten småhus	1 600 kr			1 120 kr 70%	480 kr 30%
Dagvatten övriga per kvm	2,00 kr			1,40 kr 70%	0,60 kr 30%

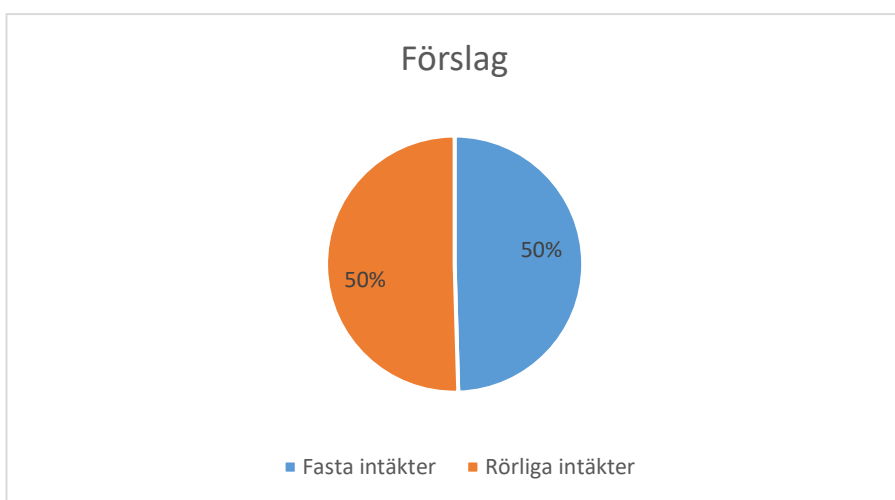
Förslaget innebär en avgift för Typhus A på 15 770 kr/år eller 1 314 kr/månad. För Typhus B innebär det 138 800 kr/år (motsvarande 771 kr/månad per bostadsenhet). Medelavgiften i Sverige 2025 är 11 655 kr/år för Typhus A och 108 288 kr/år för Typhus B.

För tjänsten dagvatten betalar småhus med 1-2 bostadsenheter en schablonavgift oavsett hur stor eller liten tomt fastigheten har. Detta motiveras av att större tomter i regel har en högre andel grön- och vegetationsytor, medan mindre tomter oftare till stor del utgörs av hårdgjorda ytor. Ett rimligt antagande är därför att det momentana flödet från småhustomter normalt sett inte varierar i någon större utsträckning beroende på tomtens storlek. Övriga fastigheter betalar ett kvadratmeterpris för fastighetens storlek.

5.4 Resultat

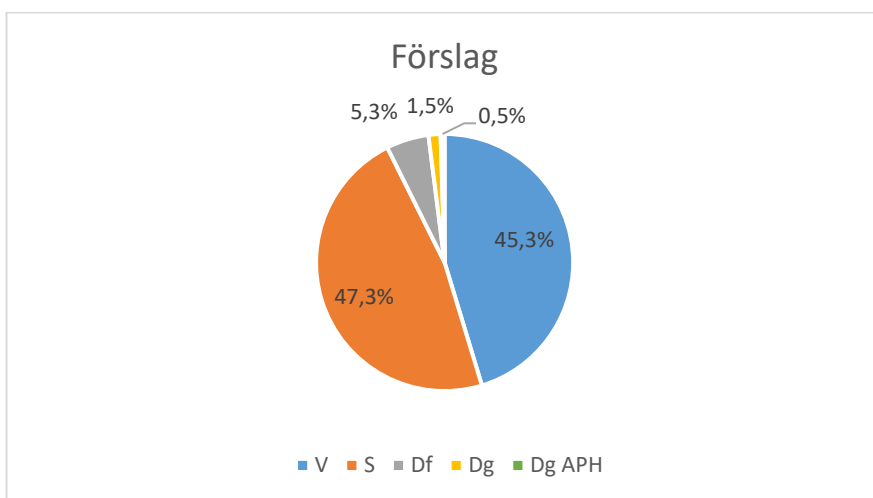
I föreslagna avgifter är den rörliga avgiften sänkt med ca 8% jämfört med avgifterna för 2026. Egentligen vill man fördela om mellan fasta och rörliga avgifter genom att höja mer på de fasta avgifterna och på så sätt över tid

fördela om mellan fasta och rörliga intäkter utan att sänka priset per kubikmeter. Detta eftersom en sänkning av priset per kubikmeter kan skicka en felaktig signal om att det inte är viktigt att spara på vatten. För Enköping kommer avgifterna att behöva höjas till 2027 och därför kommer detta mellansteg inte vara en applicerbar avgift utan bara vara en illustration över hur konstruktionen påverkar fastigheter. Det innebär att trots denna sänkning, för att få en jämn fördelning mellan fasta och rörliga intäkter, kommer kubikmeterpriset när avgiften träder i kraft att vara högre än nuvarande kubikmeterpris. I Figur 8 nedan framgår att intäktsfördelningen för de föreslagna avgifterna är 50/50.

Figur 8. Intäkter från det föreslagna avgifterna fördelade på fasta och rörliga intäkter.

På samma sätt är intäkterna från föreslagna avgifter fördelade på ett sådant vis att de ger intäkter över underlaget som matchar kostnadsfördelningen. Jämför Figur 9 nedan med Figur 7 i kapitel 5.1

Figur 9. Intäkter från förslaget fördelade per vattentjänst.

5.5 Konsekvenser

I Tabell 3 redovisas några fler exempel på hur olika fastigheter påverkas. För villor är påverkan liten. En Grundavgift plus en Bostadsenhet summerar till 7 560 kr inklusive moms, att jämföra med dagens måtaravgift för villor som är 7 526 kr. Dagvattenavgiften för småhus ändras från nuvarande 1 424 kr/år till 1 600 kr/år, men i gengäld sjunker kubikmeterpriset från 53,96 kr/m³ till 49,70 kr/m³. För flerfamiljshus och exemplet på en stormarknad (tex en större matvaruaffär) som visas nedan så beror förändringen i stort på vilken mätarkonstellation fastigheten har.

Tabell 3. Konsekvenser på ytterligare några fastigheter av förslaget på bruksavgifter.

Exempel-fastighet	Antal Bostadsenhet	Antal BTA	Tomtyta	Förbrukning	Mätare	Nuvarande avgifter VSD	Föreslagna avgifter VSD	Förändring
Villa	1		1 200	100	Qn2,5	14 346	14 130	-2%
Liten villa	1		400	50	Qn2,5	11 648	11 645	0%
Villa med gästhus	2		1 000	250	Qn2,5	22 440	23 745	6%
Typhus A	1		800	150	Qn2,5	17 044	16 615	-3%
Typhus B	15		800	2 000	2xQn2,5	145 832	138 800	-5%
Litet flerfamiljshus	10		1 000	1 000	Qn2,5	92 218	78 700	-15%
Stort flerfamiljshus	84		3 000	5 000	4xQn2,5	568 031	610 320	7%
Stormarknad		3 000	5 000	1 000	1xQn6	138 290	133 150	-4%
Lager		20 000	30 000	1 200	1xQn6	165 352	297 840	80%
Liten AF			4 000	100	Qn2,5	22 053	21 770	-1%
Stor AF			20 000	20 000	2xQn10	1 381 654	1 078 000	-22%

Generellt kan man säga att fastigheter med stora byggnadsytor och liten vattenförbrukning får höjda avgifter. Exempelvis får Lager en kraftig höjning trots att den fastighetstypen har en viss jämkning i att antalet Bostadsenhet beräknas på 250 m² BTA (Tabell 3). Ett exempel som inte syns ovan är en fastighet med väldigt stor mätarkapacitet och liten yta som kommer att få stor sänkning.

En konsekvens av övergången till p120 är att antalet taxekoder i debiteringssystemet minskar vilket underlättar hanteringen. Trappstegseffekten minskar också när en fastighet förändras, eftersom

varje ny bostadsenhet i den nya konstruktionen ger en ytterligare bostadsenhetsavgift. I dagens konstruktion uppstår förändringen i den fasta avgiften först när fastigheten behöver byta till en annan mätarstorlek.

En stor fördel är att författningstexten definierar vad som är Annan fastighet och att den hanterar hur VA-huvudmannen ska debitera samfälligheter och lagerverksamhet. I kommunikationen kan det också underlätta att man följer branschorganisationens förslag och debiterar på samma parametrar som många andra kommuner gör.

6 Sammanfattning

Utifrån befintligt underlag från Enköpings kommun har följande moment genomförts inom ramen för detta uppdrag:

- Komplettering av antalet bostadsenheter i kundregistret.
- Beräkning av bruksavgifter utifrån kundunderlaget enligt konstruktionen i Svenskt Vattens publikation P120. De föreslagna avgifterna ger samma intäkter som avgifterna för 2026 och har en intäktsfördelning mellan vattentjänsterna som motsvarar framräknad kostnadsfördelning.

Framtaget förslag följer till stora delar Svenskt vattens publikation P120 med undantaget att schablonavgift för dagvatten föreslås för småhus med 1-2 bostadsenheter.